

SZÓSZÉK — ÚRASZTALA

SIMÉN DOMOKOS

BIZONYSÁGOT

Jn 5, 33—36

Életünkben a hit nem szegődött, hanem ösztönös útitársunk. Elkísér a bölcsőtől, egyesek szerint a sírig, mások szerint a síron túl is. Ott van gyermekeink szemében, ifjaink jövőlátásában, a felnőttek lelki-szellemi alapállásában s öregeink zsörtölődő megnyugvásában. Ez emberségünk született közös ajándéka, joga és diplomája. Nem szabad összetéveszteni a hitvallással.

Az ösztönös hit akkor válik tudatossá, ha bizonyyságon alapszik; ha az ész vagy a szív alátámasztja, igazolja, bizonyyságot szerez neki. Annál erősebb a hite valakinek, minél több a bizonyysága; s annál kicsinyhitűbb valaki, minél kevesebbszer tudott a bizonyyság forrásához közel jutni. A kicsinyhitűség semmilyen felfogásban sem tagadása a hitnek. Az erős bizonyyságon alapult hit, ha az értelem és érzelem részaránya kiegyensúlyozott, az *igaz hit*. Ezért vágyott az ember — egyénként és közösségben is — mindig a bizonyyságra. A történelem szélmalmanak vitorláit, hogy évezredekot örölt le, a bizonyyság szele hajtotta és hajtja.

Jézus koráig a bizonyyságok hordozói egyes kivételek voltak, akik kisajátították maguknak a jogot a bizonyyságtevésre. A bizonyyság égi csatornáinak vallották magukat s úgynevezett csodákkal igazolták nem közönségesnek hirdetett kiváltságukat; ez volt a bizonyyságuk. Jézus hitetlennek nevezi kortársait, mert ha csodákat nem látnak, nem hisznek.

A felolvasott bibliai részből világosan kitűnik Jézus újszerű felfogása a bizonyyságtevésről. Kora a lélek, a szellem és a társadalmi áthangolás időszaka volt. Mindenki, akinek küldetésében fogant szava volt, aki valami újat mondott, annak bizonyítania kellett. Ezt várták Keresztelő Jánostól is. Mivel a János bizonyysága — mondanivalója újszerűsége — csak részleges volt, Jézus „embertől nyert bizonyyságtételnek“ nevezi. Égő és fénylő szövétneknek nevezi Jánost, akinek világosságában — részmeglátásában — csak egy ideig tudnak „örvendezni“, megújulni és megigazíttatni. Isten örömezenetét, az egyetemes emberit, Jézus hirdette. Vallotta, hogy neki megbízása van elhivatottságában arra, hogy tisztázza Isten, ember és a világ viszonyát. Ezt kérték számon tőle lépten-nyomon. A tanítványok elhívásából nagypénteki tragédiájáig — szóban, cselekedetben, gondolkozásban bizonyyságot tett arról, hogy nem a maga hasznára él és cselekszik. Nincs bezárva az önérdek zárt körébe. Evangéliuma egyetemes kilátó. Annyira meg van győződve mindarról, amiről szól — annak igazságáról —, hogy érzi: Isten mondatja, cselekedeti vele beszédei, életét. Amikor ennek a bizonyosságot kérik tőle — hitünk s a felolvasott szöveg szerint —, nem a csodák fogantyújához nyúl, hanem a bizonyyságtevésnek egészen újszerű — és mindig időszerű — meghatározását adja: azok a dolgok, amelyeket rám bíztak, hogy elvégezzem, s azok, amelyeket cselekszem, azok tesznek bizonyyságot rólam, hogy az Atya küldötte vagyok. Isten is bizonyyságot tesz rólam akkor, amikor megsegít. E bizonyyság nem ideig való; örökkévaló, mint az, akiről bizonyyságot tesz. Ebben tud csak összhangba jönni a hit és a cselekedet. Mintha ezt mondaná: az én bizonyyságom, bizonyyságtevésem örökkévaló és igaz, mert Istenig és emberig ér.

Nemcsak Jézus idejében, hanem utána is a bizonyyságkérés és bizonyyságtevés az emberi hit igazságának a naponkénti faggatója. Tettek már bizonyyságot a történelem folyamán fegyverrel; önmagukat istennek vagy prófétának kinevező csalással és hamissággal; lopással és gyilkossággal; mindent túlharsogó szilaj szóval és szerény némasággal. A bizonyyságtevés értékét az adja meg, hogy kiről tesszük

és hogyan tesszük azt. Minden bizonyágnak annyi az értéke, amennyire az embert szolgálja. Ez Isten akarata.

Minden embernek annyi az értéke, amennyit bizonyítani tud arról, hogy a reábízottakat elvégzi, megőrzi. Bizonyágtévők, bizonyághordozók vagyunk, mint egy pecsét.

Mondják, hogy a mohi csatából Béla király ruhát cserélve menekült meg. A rendeleteit hitelesítő királyi pecsétje a csatatéren maradt. A tatárok sehogy sem tudták előcsalni az embereket az erdőből és barlangokból, hogy learassák a gabonát. A tatárokhoz átpártoltak közül futárokat menesztettek szerteszét, s a csatamezőn megtalált királyi pecséttel hitelesített iraton — amit a király nevében írtak — hazahívták a rejtőző embereket. A hívó szónak nem hittek a megrettentek, de a pecsét bizonyágának hittek. Aratás után a tatárok legyilkolták mindazokat, akiket már nem hurcoltak el. Ilyen hitelét vesztett bizonyág, látszat-bizonyág-életű ember sok van a földön; akik megtagadják embervoltuk, vagy nem töltik be ember-hivatásuk.

A bizonyág eligazító is. Olvasom Sütő András tollából, hogy egy külföldi tanulmányútra indult atyánkfia itthon, Erdélyben hallotta, hogy annyi magyarul beszélő él Bécsben, hogy lépten-nyomon beléjük ütközik a vándor. Kíváncsi lett, s a több mint kétszáz éves napló vallomása szerint, egy-két „közönséges emberen kívül“ nem hallott hazai szót. Gondolta: a temető nem hazudhat. Odaindult. Sok magyar nevet látott a sírfeliratokon, de azok szövege idegen nyelven íródott. A németek németül, a csehek cseh nyelven, a lengyelek lengyelül írták a sírfeliratokat. A magyarok németül vagy latinul, de nem anyanyelven. Nem lehettek bizonyágai így annak a hiedelemnek, hogy Bécsben is őrzik a szülőföld hagyományait s az anyanyelvet.

A földi mértékkel mért bizonyágok időről időre megcsalhatnak, mert emberi mértékkel méretnek. emberek számára. Isten bizonyágai nem csalnak meg. Istennek bizonyága az, hogy a rózsának mindig rózsaillesége van és nem szegfű, hogy a fügefa csak fügét teremhet és nem bojtorjánt, hogy a „jó gólyamadár“ őszre fordulva a másik hazájába vándorol. A rigó csak rigóul, a kakukk csak kakukk nyelven „beszél“. Az izzó égítetek világítanak és melegítenek; a vizek csak lefelé folynak. Az egész teremtett világban Isten tesz bizonyágot magáról.

Ilyen léteszakadttá válik az a gyermek, aki nem tud bizonyágot tenni arról, hogy szereti szüleit. Az a szülő, aki megtagadja gyermekét. Megszűnt a család, ha tagjai nem tudnak bizonyágot tenni a „családiasságról“. Bizonyágtévés nélkül nincs barátság, testvériség, de nincs bizalom, békesség, ragaszkodás és hűség sem. Cselekedetünkkel bizonyítunk, mint a rózsák, mint a fügefa, mint a napok s a vizek; mint édesanyánk, vagy mint Jézus maga.

Bizonyágtévésed naponta számon kéri valaki vagy valami. Bizonyítanod kell munkáddal, hogy szakmádnak jó ismerője, becsületes munkása vagy. Bizonyítanod kell az emberek előtt azt, hogy életed minden helyzetében-fordulatában ember: érett és igaz ember vagy. Egyházadban is cselekedetteddel kell bizonyítanod, hogy tudod, mi az egyház, hogy annak megtartó és jézusi értékeket vigyázó hivatás-teljesítésében te is részt veszel. Egyesek és közösségek várják, tégy bizonyágot arról, hogy éltető élettel tudsz élni. Ebben az értelemben a tegnapi cselekedetnek — ha nincs folytatása a mában — már kevés az értéke. A bizonyítás naponkénti pecsétje hiányzik életiratodról. Holnapi jószándékod talán már késő lesz. Mindig ma kell bizonyítanod azokról, amik reád bízottak. A szó csak gyenge szándék. Ma több kell. Bizonyíts magadról, cselekedj Isten szándékában, az emberek hasznára, közösségek előmenetelére úgy, hogy minden nap te is előbbre juss a bizonyágtévő kereszténység útján — Isten országa felé! Amen.

SIMÉN DOMOKOS

ISTEN SZÁNTÓFÖLDJE VAGYUNK

1Kor 3, 9/b

Elődeink szerették és ismerték a földet; dolgozták és védték; tisztelték és megbecsülték, mert kenyeret, megélhetést, holnapot és biztonságot adott s haláluk után csendes pihenést. Azonosították magukat vele.

Ebből a földközelségből jöhetett az Őszövetség eredet-megfogalmazása is: por-

ból lettünk... Világosabban fogalmazza meg e gondolatot Pál apostol: Isten szántóföldje vagytok. Szántóföldek, egy maroknyi, életnyi lehetőségek arra, hogy itt, életünk pergése alatt használhassunk, teremhessünk igazi emberi életet. Szántóföldek abban az értelemben is, hogy életünk jókedvtől bokkrétás ünnep napjai s „bús hétköznapjai“ mint az eke a földet szántja lelkünket, hasítja nyugalmunkat. Megdolgoz — szánt, vet, boronál, kapál, gyomlál bennünk — úgy, hogy a lélek mindig készen legyen a mag befogadására. Mert ahogy a szántóföldet állandóan dolgozni kell — nem egyszer, de egy emberöltőn keresztül —, úgy lelkünk is állandóan művelés alatt van. Nemcsak egyszer szánt-vet benne édesanyánk és édesapánk, lelkészünk és tanítónk, barátunk és ismerősünk. A bölcsőtől a koporsóig szüntelen e munka s szüntelen a termés. Mindennap más mag, mindennap más termés van a lélek szántóföldjén. Lelkünk szántójának nagy gazdája, Isten gondoskodik nemcsak mindennapi testi kenyerünkről, hanem lelkünk szántásáról-vetéséről is. Van magja bőven. Szüleink gondossága, gyermekeink ragaszkodása vagy tőlünk való elrugaszkodása; embertársaink hűsége vagy hűtlensége; az élet s a halál naponkénti példája; a természet s az emberi tudás világa; a háború és a béke: mind érzés-gondolatmagok számunkra. S mi termünk szüntelen: hálát és örömet, vigasztalódást és elkeseredést, imádságot és káromkodást, jóságot és alávalóságot; egyszóval békés nyugalmat, vagy hitetlen bizonytalanságot.

Jézus tanítása már kétezer éve azt szolgálja, hogy istenfiakat teremjen a föld. Ehelyett gyakran elkorcsosul bennünk a tiszta vetés áldott magjának termése. Panasz, könny, keserűség, gyűlölség, széthúzás és kicsinyesség a lélekparcellák termése. Embert kellene teremni, s sokan még félembert sem tudnak. Mi az oka? De a mag hull szüntelen, a termés nő megállíthatatlanul, Jézusnak a magvetőről szóló példázata alapján a mag mindig jó, lelkünk Urától való. Az unitárius gondolat szerint termésünket magunk neveljük; aszerint, amilyen lelkünk talaja: gazdagon termővé, vagy léhásfejű cselekedetekké.

A földmunka mindig felelősségteljes volt, s ma is az. Így a lélek-parcella megmunkálása, terméshozása is a cselekedetekben: felelősségteljes munka. Nem Isten, nem Jézus a hibás, csak egyedül mi. Mindnyájan lélekfelelősök vagyunk. Önmagunknak és másoknak is „határpásztorai“. Közös termésünk az élet; közösségi életünk nyugalma, békessége, a holnap szépsége s Istenországa is ettől függ.

Van-e titka ennek? Van. A föld titka. Egy termékeny, csendes óra kellett Gárdonyinak rácsodálkozni erre s felkiáltani: Istenem, milyen csodálatos gazdagság és hűség ez a kosárnyi föld! Amit vetnek belé, azt termi. Visszaadja a búzaszemből a kalászt, az almamagból az érett almát. De adja a rózsa illatát, színét, a nefelejcs kékjét, a fa nagyságát. Benne van a múlt s a holnap álma. Ha csalánt tesznek bele vagy gyomot, akkor azt adja vissza. Milyen gazdagon fizet, milyen hűséges. Egy kosárnyi lehetőség, a bele került életmegtől függ, hogy áldás vagy átok legyen...

Gyakran olvassuk, látjuk vagy halljuk, hogy az egyes vizes területeket lecsapolják, a gyengén termőket fáradságosan feljavítják, egyszóval: alkalmassá teszik a jó termésre. Lélek-parcelláink is csak úgy lesznek alkalmassá a gazdag termésre, ha feljavítjuk azokat. Ezt csak a hit tudja adni. Gondoltunk-e arra, hogy sok panaszunk, könnyes keserűségünk és hiábavalóságunk oka a kicsinyhitűség? Gyenge a hit-talajod. Nem az az oka, hogy te úgy születél, Isten határában azon a határrészen, parcellán, ahol csak jégkönnyek, köves érzések, tövises szeretet vagy gyűlölség terem. Lehet, hogy alaptermészeted miatt ilyen termést hozol önmagadnak, és mindenkinek, mert elvadul benned az isteni mag. Lehet, de ne hidd, hogy elvesztél ahhoz, hogy te is nyugalmat és békességet, szeretetet és megbocsátást, hűséget és megértést teremhess. A lehetőség ajándéka a tiéd, hogy lecsapolhasd könnyeidet, követlenítsd lelked talaját s emberré, egész értékű emberré műveld magad. Javítsd meg lelked földjét: hittel, ezzel a kétkarú áldással, mely Isten és ember fölé egyformán ölel. S aztán teremj boldogságot aratásodban Istennek, a minden földek Urának; embertársaidnak, a minden földek lakójának s magadnak. Lásd meg, hogy Isten minden lelkek szántóföldjére egyformán ad esőt, nem tesz kivételt. Ha mégis vannak jótermő, igaz lelkű emberek, dicsérd az Istent, hogy milyen hatalmat adott az embernek: teremhet Isten akarata szerint, mint Isten szántóföldje; kisebb vagy nagyobb a parcellája, de teremhet, hogy szebb legyen a föld, s boldog ég alatt, gazdag föld felett boldog legyen Isten fia, az ember. Amen.

Pünkösdkor figyelmünk a tanítványok felé fordul. Megszokták, hogy amíg Jézus velük volt, kétségeikkel, versengéseikkel, minden kérdéseikkel hozzá fordultak: „Mester, mit cselekedjünk?“ Nem szakadtak el a szülőföldjüktől — az bennük élt — ismerőseiktől, népüktől, az élet ezernyi apró, de árnyékában nagyra nőtt bajától, — nem jártak a jövő fellegében. Nem szakadtak el, de mindent másként láttak Jézus láttatásán, tanításán keresztül. Tudták, ha összebogozódnak bennük az élet szálai, ott van Jézus, aki mindig eligazít; kézügyben, lélekközelben van. Bátrak és boldogok voltak, mint akinek van édesanyja. Másként lett nagypéntek után. Árvák lettek. Már csak emlékezetben élt velük Jézus; találgatták, hogy mit mondana, mit tenne, miként ítélne az élet hirtelen adódó alkalmi között. Szétszakadtak, elkeveredtek az életben, s bennük is elkeveredett a hétköznap a jézusi-val; úgy érezték sokszor, mintha más földrészen lettek volna, mintha más időben élnének. A következetes hétköznapok meggyőzték őket, hogy az „itt és most“ örök földhözkööttségével, időszerűségével mérjenek. Az adott helyzethez mérték magukat, s árva-gyengének, határozatlannak, bizonytalannak erőtlenedett el bennük mindaz, ami Jézus mellett olyan egyszerűnek, magától értetődőnek látszott.

Hogy közelebb hozzám hozzátok ezt a lelkiállapotot, engedjétek meg nekem, hogy egy hívem vallomását idézzem: Anyám volt az utolsó szál, ami még szülőfalumhoz kötött. A mesterségemnek otthon nem tudtam élni, nem volt rá lehetőség, a kenyér szűköskének ígérkezett. Mikor anyám temetéséről hazamentem, elhatároztam, hogy elköltözöm. Mikor elárvult házunk ablakát beszegeztem, mintha szegény apám koporsójába vertem volna szeget, úgy kopogott a kalapács. Aztán idegen emberek közé kerültem, kik — úgy éreztem — nem fogadtak be. Másként köszöntek; más volt a vallásuk, szokásuk, a lelkük. Esténként felsírt bennem az árvaság az otthoni rokonok, ismerősök után. Bárcsak a sírjaimhoz kimehetnék, bárcsak az otthoni templomban imádkozhatnék! Otthon mindent elviselnék, megnyugodnék: boldog lennék! Aztán egy nap, amikor elhatároztam, hogy inkább hazamegyek szegény embernek, ha kell, koldusnak is, vagy más városba költözöm: bejött egy falumbeli, és sírva mondta el mindazt, amit én megfogalmaztam, amit éreztem. Rádöbentem, hogy mindenki így van. Rájöttem arra, hogy emberi sorsunk az, hogy itt, ahol vagyunk, s most, a jelen időben kell élnünk. Azzal kell élnem, ami az enyém. — Attól kezdve nyugodt ember lettem, mert itt és bennem élt apám szava, anyám szeretete, falum vallása, barátaim ragaszkodása; itt is otthon voltam.

A tanítványok ezzel az „itt és most“ belső eligazító szabállyal áldozócsü-törtökön ismerkedtek meg. Káténk szerint „öntudatra ébredtek“. Pünkösdig érett bennük — belső feljegyzetlen vívódásaikban, a „helyzettudat“ változásain át — az a vágy, hogy tanítványokból apostolokká legyenek. Leszűrődött bennük a felismerés: ha hiányzik mellőlük Jézus, nekik most, amíg élnek es tehetnek, addig kell, most kell, hogy önmagukhoz felnőjenek. Rádöbentek arra, hogy nem mehetnek egy más világba, tájra, nekik itt kell szolgálniok, megvallaniok, hirdetniök a jézusi örökséget. Ebből az „itt és most“ felismeréséből, vállalásából született meg pünkösöd. Bátran előálltak, fennszóval — és mindenki számára érthetően — hirdették a rájuk hagyott szép világot, Istenországát s az emberi lélek mindenkori boldogságát. Bizonyosságot tettek arról, hogy a belső világot, a lelket nem lehet megtagadni büntetlenül — a költő szerint: lelket nem lehet cserélni —, s hogy helyüket, hivatásukat be kell tölteniük. De bizonyosságot tett Isten is magáról. Káténk szerint: értelmüket megvilágította, szívüket megtisztította, akaratukat megerősítette.

Az emberi lélek mindhárom „dimenzióját“ — értelmet, érzelmet és akaratot — beépítette a pünkösdi nagy tett. Úgy a tanítványok, mint az a háromezer megkeresztelkedett ember meggyőződött Jézus igazságáról, szerették és akarták azt, akkor és ott. A pünkösdi megnyilatkozás és vallástétel örök, aláhúzott igazsága annak, hogy az élet nagy, fontos dolgait csak három dimenziósan: ismerve, szeretve, akarva — csak így — lehet megvalósítani, elérni. Hogy mikor? Ha pünkösdre kérdezel, hallod: a mindenkori itt és mostban! Időben nem válogatva, és nem válo-

gatva térben sem. Mi itt és most élünk. Nekünk itt és most kell hitünket, emberségünket, hovatartozásunkat, belső, lelki eszményeinket megmutatnunk, megvallanunk! Ha nehéz az élet, ha könnyű; ha dagadt vitorlával, ha szegény reményekkel járunk is az életben; ez az idő, ez a föld, ez a helyzet, ez a kereszt vagy örömcsozor a miénk. Nekünk más nem adatott. A mi korunk kérdéseit mi kell hogy megoldjuk, nem menekülhetünk a múltba s nem takarózhatunk a jövővel sem. Mentségünk sincs semmi. Borbáth Károly, 49 évesen elhunyt történészünk utolsó levelének igazsága markol belém: „A mi dolgunk helyettünk senki sem végzi el.“ Ebből következik az is, hogy a mi helytállásunk, hűségünk, becsületességünk, jószándékunk és cselekedetünk senki sem adhatja helyettünk. Csak mi. A mi helyünket mi kell hogy betöltsük; nem igaz az, hogy mások helyettünk is elvégzik a mi kötelességünket! Nem, csak mi, mert másként egy hely a helytállásban, egy jócselekedet a megvalósulásban, egy hűség, egy becsület az életben hiányozni fog. A költő mondja: aki jogot ad fel, az jogtalan marad. Így, aki hitet ad fel, hitetlen; aki lelket ad fel, lelketlen; aki becsületet ad fel, becstelen; aki emberséget, embertelen marad. Életünk zsinórmértéke, cselekedeteink mérlege az „itt és most“, tudjuk, nehéz kötelesség. Nehéz, mert lehet, hogy — mint az apostolokat — bennünket is kinevetnek, kicsúfolnak, elkerülnek, megjegyeznek, ha szívünk, lelkünk szerint teszünk. Az élet és egyéni, anyagi érdekeink is sokszor eltérnek ettől.

Gondoljátok, hogy a pünkösdi tanítványok másként voltak? Nem. De életük fontos kérdései között ez volt a legfontosabb, a nyugtalanítók közt a leggyötrőbb. Miután ésszel megértették, szívvel ezt kívánták, megmozdult az akarat is bennük s — tettek. Nem csodát, csak azt, amit tenniük kellett ahhoz, hogy egy életen át ne járjanak félszeg lélekkel, nehéz sóhajjal, keserű szájjal és vádló lelkiismerettel. Tulajdonképpen nem csoda történt, csak egypár ember emberré nőtt; nem félt tenni azt, ami lelke nyugalmanak az alapja s életének értelmelényege volt. Nem gondolkoztak azon, amikor kikacagták, kicsúfolták őket, hogy időszerűen cselekednek-e. Nem gondoltak arra, hogy talán elmenekíthetnék szorongásaikat a szomszéd városba, tartományba vagy országba, s ott bátrabbak lennének. Tudták, hogy mi a legdrágább, legfontosabb, legföltettebb — szívük közepében érezték a vágyat, s mertek és tettek!

Előtökbe állítottam az apostolokat — mérjétek hozzájuk magatokat! Nektek is van legföltettebbetek, legdrágábbatok; vannak álmaitek, ti is tartoztok valahová. Családhoz, egyházhoz, néphez, baráti körhöz; töletek is mindenki vár valamit. Tudtok-e különbséget tenni, hogy melyik a legfontosabb? Melyik nélkül vesz el minden, melyik tart meg mindent? Nem szóvirág, nem frázis, hanem az itt és most legégetőbb kérdése! Mindannyiunk legközösebb, legbensőbb, legtitkosabb vágya, amit csak itt és most lehet megérteni, tárgyalni és megoldani. Szóval, tenni érte mindennap, a bölcsőtől a koporsóig.

A pünkösdi tanulság az, hogy mindenkinek akarni kell: „...mindnyájan együtt voltak ugyanazon a helyen“ (ApCsel 2, 1). Egy akarattal. Egy sem hiányzott, nem kerestek mentséget, kibúvót, más tájat, más időjárást; mindnyájuk közös akaratából nőtt ki a megtartás, a pünkösdi diadal!

Szép történet a pünkösdi története, megnyugszik az ember lelke rajta, s hálával telik meg a szív és az ész is. Úgy szeretné az ember, ha akkor ott lehetett volna. Biztos a háromezer közé számláltatott volna! Ha így van, akkor ne akarj örökké „itt és mást“, hanem „itt és most“ akard azt, amit tenned kell. Ne kérdezz tétován: Mit tegyek, atyámfia, testvérem?! Térj meg. És ha nem érzed elég erősnek magad, bízd Istenre féltett dolgaidat, a rád bízottakat, mint az első tanítványok! Meglásd, ha ügyed igaz, ha igazán szereted a rád bízottakat: Isten is megsegít! Szentlelkével megerősít, megnyugtat és áldott, diadalmas pünkösddel boldogít, itt és most is! „Mert tiétek ez az ígélet és gyermekeiteké, sőt mindazoké is, akik távol vannak, akiket csak elhív magának az Úr, a mi Istenünk.“

Amen.